

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnaburgensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes

Coloniae Agrippinae, 1657

Dioecesana Synodus Osnaburgensis Decimasexta, Praesidente
Reverendissimo & Illustrissimo Principe ac Domino, D. Francisco Gvilielmo,
Episcopo Osnaburgensi, Ratisbonensi, Mindensi Ac Verdensi, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

DIOECESANA SYNODVS
OSNABRVGENSIS
DECIMASEXTA,

Præsidente Reverendissimo & Illustrissimo
Principe ac Domino,

D. F R A N C I S C O
G V I L I E L M O,

EPISCOPO OSNABRVGENSI,
RATISBONENSI, MINDENSI
AC VERDENSI,

S. Romani Imperii Principe, Comite de Wartenberg &
Schaumburg, Domino in Wald & Hachenburg, &c.

CELEBRATA OSNABRVGI

Anno millesimo, sexcentesimo, quinquagesimo sexto, feria
tertia post festum S. Remigii, quæ erat dies tertia
mensis Octobris.

DIOECESANA SYNODVS

OSNABRUGENSIS

DECIMASEXTA

Præsidente Reverendissimo & Illustrissimo
Principe ac Domino

D. F. R. A. N. C. I. S. C. O.

G. V. I. L. I. E. L. M. O.

EPISCOPO OSNABRUGENSI,

RATISBONENSI, MINDENSI

AC VERDENSI.

S. Romani Imperii Principe, Gemine de Warzburg &
Schramburg, Domino in Wald & Hachenburg, &c.

CELEBRATA OSNABRUGI

Anno millesimo, sexcentesimo, quinquagesimo sexto, feria
tertia post festum S. Remigii, id est diei tertio
mensis Octobris.

Ordō & Carimonia hujus Synodi eadem fuerunt, quæ præcedentibus, proinde eas hic repetere necesse non est: Sacrum etiam de Spiritu Sancto, ab ipsamet Illustrissima Sua Celsitudine decantatum, uniuersoque Clero Communio distributa.

SESSIO PRIMA.

AD locum Synodalem ubi peruentum, Synodus, ut alias, eorum presentium consensu aperta est, moxque ad petitionem Officialis deputati sunt ab Illustrissimo Synodi Promotores: D. Everhardus à Nehem, Cathedralis Ecclesiæ Canonicus, ac I. S. C. Capellanus Episcopalis in Melle, & Bernardus Matthiæ à Campo, SS. Theologiæ Doctor, Canonicus ad S. Ioannem: Ad officium Secretarii, Actuarii, Notarii, iidem denominati sunt, qui in Synodo præcedenti.

Quibus suo loco confidentibus, allocuta est S. C. Clerum ex Pontificali, per verba, Venerabiles Sacerdotes; mox promulgatum decretum de non discedendo, reproductæ citationes, lectus ad instantiam primi Promotoris totius Cleri catalogus.

Ex lecto hoc catalogo cum plurimi inuenirentur absentes, Illustrissima Sua Celsitudo, urgentibus Promotoribus, decrevit debere contra inobedientes, prout juris est, procedi, mandauitque illis quorum interest, ut procederent: Tum præceptum legi ex prima Synodo 1570, 13 Ian. celebrata, Ioannis de Hoja Episcopi decretum, de duplici quotannis habenda Synodo, de obedientia, ad quam tenerentur; & de multa absentibus imponenda: Adjungendo, se nihil in hoc noui facere, sed vestigiis piorum Suorum Antecessorum insistere.

Demum, hac absentium contumacia non obstante, decrevit proseguendam Synodum; prout factum est, & secundum consuetudinem præcedentium omnia observata & acta.

Subiunxit I. Sua Celsitudo sermonem, in quo remonstrauit, se anno 1651 in Synodo vernali, post restitutionem Episcopatus ex manibus Hostium, Clerum suum admonuisse serio de resarcienda Ecclesiæ Osnbrugensis fabrica spiritali: Et quatuor illius columnas, quibus innititur, nempe Cleri primarii, secundarii secularis; item Regularis; ac demique Parochorum reformationem, zelum, animo, laboresque necessarios explicuisse: dolere se, quod adhuc perfici hæc fabrica resarci- rique pro voto suo, ac necessitate non potuerit. Proinde se uti verbis Nehemie, 2 Esdr. c. 2, Venite, ædificemus muros Ierusalem, & non simus ultra opprobrium, &c. Omnibus in manus trullam necessariam ad labores, in aëtera gladium contra hostes, &

spiritualem, & si opus, temporalem. Inquisiuit duas causas, cur hæc fabrica hæc perfici non potuerit. Primam posuit in contradictione quorundam, qui statutis Synodalibus se opponunt, allegando quasi Concilium Tridentinum non fuisse in hac diocesi debitè, aut integrè promulgatum, ac receptum. Quod falsum esse demonstrauit ex Synodo prima Ioannis de Hoja Episcopi, celebrata Anno 1571, 20 Martii, actisque illius penes capitulum asseruatis: Ex Synodo item Cardinalis Zollerani, Anno 1625, 4 Martii. Demique ex Sua de Anno 1628, 28 Martii, docuitque de consensu & Capituli, & totius Cleri, qui id sine contradictione his tribus Synodis semper recepit. In- crepauit etiam valde zelose nonnullius damnandum & execrandum dictum, Huic scilicet Episco- po obtemperandum; alia tamen tempora ipso decedente superventura, que libertatem pristinam vivendi reducant. Ostendit indignitatem talis dicti, talis propositi, grauius exaggerando, quale quantumque sit peccatum.

Alteram impedite fabricæ causam, rejecit in secundam sessionem.

Finito igitur hucusque sermone, demandata est Secretario lectio generalium decretorum: prout moris.

Ad decretum septimum, de oratione pro Defunctis, lecta sunt eorum nomina, qui ab ultima Synodo ex Clero obierunt. Videlicet:

Admodum Reverendus D. Hermannus Holtappelius, Canonicus, Senior, & Scholasticus ad S. Ioannem.

Rmus. & Amplissimus in Christo Pater ac Dominus, Egidius, Episcopus Aureliopolit- tanus, Præpositus in Cranenburg: Rmi. & Illmi. Principis & Episcopi Domini Nostri Clementissimi in Pontificalibus Vicarius: Serenissimorum Electorum Coloniensis, & Ducis Neoburgici Consiliarius, &c.

D. Joannes Coverden, Vicarius SSmæ. Tri- nitatis ad S. Ioannem.

Tum, per solutis consuetis precibus, interlocuta est Sua Celsitudo:

Charissimi, cum cras incidat Festum Sanctis- simi & Seraphici P. Francisci, cui multi ex vo- bis specialiter addicti sunt, atque imprimis ego: hinc hoc decretum hac vice ita declaro, ut omnes & singuli presentes sacro, pro Defunctis cras hor. & septimâ cantando, in cathedrali Nostra Ecclesia in- tersint: de festo S. Francisci Missæ legant, memo- res jam denunciatorum Defunctorum, aliorumque

ex congregatione nostra, & pro iis domum reversi
sacrum de Requiem, proximâ die non impediri
certo celebrent: Decani etiam desuper semper ab-
sentes moneant, ne hæc pia & salubris cogitatio &
mandatum intermittatur, unicuique alias ipsi &
necessarium, & profuturum.

Ad decretum Octavum de professione fidei
facienda eandem emiserunt ad manus Ill^{mi}.

Benedictus Slaun	} Vicarii in Cathe- drali.
Matthias Schwartz.	
Fridericus Staël	
Bernardus Slaun	} Vicarii ad S. Joan- nem.
Rabanus Heisterman	
Joannes Loleman	
Rottgerus Osterman	
Bernardus Bannir	

P. Joannes Hanlo Pastor in Rulle.

Jodocus Klespe	} Alumni.
Joannes Tuschewald	
Jacobus Reckfels	
Gerardus Badde	

Ad decretum Nonum de Decanis. *Isra-
mentum consuetum præstitit Decanus Firsstena-
viensis P. Joannes Wenninck Ordinis Cister-
ciensis, Pastor & Confessarius Monialium in
Berfenbruck.*

*Peracta decretorum lectione, rogata est per Secre-
tarium Synodalem ab Illmo conclusio hujus, & indi-
ctio novæ sessionis, quæ ad horam secundam pomeri-
dianam fuit promulgata, præsenque cum benedi-
ctione communi dimissa.*

SESSIO SECUNDA.

A Vt in hora secunda sono majoris cam-
panæ, perrexit ad Ecclesiam Ill^{mi}, &
secundam sessionem juxta Pontificale
inchoavit.

*In loco Synodali postquam allocutus
esset Ill^{mi} Clerum ex Pontificali, continuavit ma-
teriam sermonis Synodalis, declaravitque causam*

*alteram, quæ fabricæ perfectionem impeditur;
scilicet inobedientiam nonnullorum, ponendo ob ocu-
los qualem obedientiam quisque de clero debeat Con-
ciliis, Canonibus sacris, Synodis, Episcopo suo,
aliisque Superioribus, &c.*

*Sermone habito, Secretarius accepit mandatum
promulgandi specialia decreta, quæ sequuntur.*

DECRETA SPECIALIA SYNODI AVTVMNALIS

tertiæ Octobris, 1656, Osnabrugi.

DECRETVM I.

*Instructio Parochorum, & aliorum qui
morientibus assistunt.*

QUM didicerimus multos ex Pastro-
ribus Capellanisque circa mori-
bundos, aut supplicio afficiendos,
non eam curam gerere quam de-
berent, & ad quam in conscientia
tenentur, hinc necessarium duximus, sequen-
tem modum ipsis, juxta consuetudinem alia-
rum Dioecesium, respectivè, & ad normam
veri Pastoris præscribere: Non tamen veta-
mus, si alias pias admonitiones exercitiaque,
pro suo zelo, ex approbatis Auctoribus adhi-
bere velint, quin iis secundum circumstantias,
personarum, locorum, & temporis uti pos-
sint. Composuit autem de hac materia aureum
libellam Joannes Polancus S. I. Cujus capita
compendiosè subjiciemus.

§. 1.

*De iis quæ pertinent ad eum qui juvat
morientem.*

QUI talem juvandi morituri provinciam
suscipit, sciat se maximi momenti rem ag-
gredi, ubi nempe de summa rerum agitur.
Quippe cum mors unicuique semel tantum
accidat, irreparabilis error sit necesse est, si
quis hic committatur. Quare sacerdos 1. Im-
becillitatem suam humiliter agnoscat. 2. So-
lam spem in Deo collocet. 3. Juvandi deside-
rium habeat vehemens. 4. Pro morientibus
tam quibus ipse assistit, quam aliis in univer-
sum, Deum sæpe oret. 5. Præmeditetur res
dicendas, modum, ordinemque concipiat pro
diversitate personarum, aliter cum doctis, ali-
ter cum indoctis, aliter cum cholericis, &c. tra-
ctando. 6. Non contextu uno omnia dicat,
nec propter, sed partim interrogando,
partim audiendo, partim discurrendo, per se,
& per alios suaviter absolvat. 7. Cognoscat
statum infirmi, ejusque qualitates, vel in via,
dum

dum ad eum accedit, inquirat. 8. Primo accessu humaniter eum salutat, dolore ac compassionem demonstrans. 9. Loquentem patienter audiat. 10. Caveat ne tædio eum quovis modo afficiat. 11. In omnibus ita benignum, & charitativum se ostendat, ut infirmus sacerdotem amore prosequatur, libenter audiat, ultro eum ad se vocet, vel admittat facillime.

§. 2.

Infirmus primo omnium in spiritualibus juvandus.

PRIMA cura sacerdotis sit, inquirere num infirmus credat ea quæ necessitate tam mediæ, ut Deum esse, & inquirentibus se remuneratorem esse, Christum item & SS^{am} Trinitatem; quam præcepti, ut symbolum, orationem Dominicam, Præcepta Decalogi & Ecclesiæ, Sacramenta maxime necessaria, credi debent. Tum ad confessionem, communionem, satisfactionem, demum etiam ad extremam unctionem inducere laboret. De his autem non ex abrupto statim dicere incipiat, sed captâ occasione ex iis, quæ ipsemet infirmus dixerit aut responderit.

§. 3.

Qualiter confessio persuadeatur.

CONFESSIOnem, si opus fuerit, etiam generaliter persuadebit ex sequentibus. 1. Quia est remedium animæ. 2. Quia ad salutem necessaria. 3. Quia ad solam peccatorum remissionem instituta. 4. Quia sine poenitentia peccatorum venia impossibilis. 5. Quia ira Dei in peccatores terribilis & certa. 6. Vindicta ac damnatio indubitata. 7. Quia Deus impoenitentibus justus, poenitentibus misericors. 8. Quia jam merendi tempus. 9. Quia status infirmi & cujusvis peccatoris periculosus. 10. Quia jam sensus infirmi vigent, qui paulo post hebetari queunt, aut obscurari. 11. Quia infirmitas sæpe poena peccati, quo ablato poena cessat, sanitas redit. 12. Quia ex confessione sequitur mirabilis conscientia quies, securitas & consolatio. 13. Quia confessio decet Christianum hominem, sine qua nec Christianus est, nec Christianorum sepultura aut suffragiis dignus. 14. Imò confessio existentibus in periculo mortis necessaria est, sub poena peccati mortalis, damnationis & maledictionis æternæ.

§. 4.

Quomodo persuadenda contritio.

CONTRITIONem infirmo persuadere potest ex illis: 1. Quia per peccatum Deum offendit, de cujus majestate Cæli, Angeli,

Dæmones, & universus orbis contremiscunt. 2. Deum offendit, qui mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit. 3. Deum offendit, qui est summè bonus & misericors, à quo tot tantaque beneficia accepit; quippe quod creatus est, quod ejus sanguine redemptus; quod catholicus, non hæreticus, quod post tot peccata non statim occisus, mortuus, damnatus; quod tot corporis & animæ comoda habuit, incommoda evasit; Hæc gratum animum requirebant, at peccato ingrattissimus extitit, malum pro bono reddidit; nec tamen Deus benefacere cessavit, neque adhuc cessat, sed diem & horam ei prorogat, quo peccata sua deslere possit. 4. Quia justitiæ divinæ Zelus tantus est, ut ne minimum peccatum, ne verbum ociosum impunitum sinat; huc spectat exemplum Luciferi, Sodomæ, Gomorræ, Diluyii, Datan, Abiron, Ananiæ & Saphyræ, &c. 5. Quia tanta est abominatio peccati, ut propter illud puniatur, qui alioquin dilectissimus esset Deo, tormentis inferni sempiternis. 6. Quia contritio est necessaria pars poenitentia.

§. 5.

Ex quibus satisfactio ac restitutio persuaderi possit.

SATISFACTIO, quæ Deo debetur, fit contritione, confessione sacramentali, oratione, jejuniis, elemosyna. Quæ proximo fieri debet, versatur circa remissionem offensæ, vel restitutionem alieni. Remissio offensæ persuaderi potest ex infra dicendis; Restitutio ex istis: 1. Quod alioquin peccatum non dimittitur. 2. Quod bona iniqua sæpe alia absorbeant. 3. Quod nihil secum auferet quam animam, virtutes & peccata. 4. Quod etiam de obolo injuste possessis sæpe non gaudeat tertius hæres. 6. Quod male parta, male dilabuntur. 7. Quod, propter injusta bona parentum, Deus sæpe maledicit toti generationi spiritualiter & temporaliter. 8. Quod propter filios aut respectum hominum, nemo debet damnare animam suam in æternum, quia filius, aut quisquam alius non teneret forte unum digitum in ignis ardore per mediam horulam, nedum æternaliter animam simul & corpus. 9. Quod filii & hæreses sæpe sunt ingrati, nec memores beneficiorum illius, à quo tot divitias acceperunt; Ergo ipsemet animæ suæ benefaciat, nec aliis committat, quorum incerta est executio, sed quod tunc factum velit, jam fieri curet, ac faciat.

§. 6.

Infirmus iuvandus etiam in temporalibus.

Post spiritualia in temporalibus quoque adjuvandus est infirmus. 1. Uxori (si habeat) prospiciat de dotis restitutione, victu & aliis: Liberis, de piis tutoribus; recta institutione; educatione. Filiabus nubilibus de matrimonio seu monasterio; servis de salario, seu recompensatione exhibitæ servitutis; Creditoribus de solutione. 2. Si tutelam, bona Principis, Communitatis vel alia administravit, si officium publicum gessit, de quibus reddenda est ratio, fiat, dum tempus durat & ratio. 3. De sepultura sua modum statuât, superflua prohibeat. 4. Testamentum faciat legibus conforme, in quo hæredes unum vel plures instituat; Uxori, liberis, creditoribus, ministris, pauperibus provideat; vel si testamentum jam factum sit, videat an in eo aliquid de supradictis addere, detrahere, commutare necesse sit? An in eo pauperum, vel Ecclesiarum, vel aliorum piorum locorum, aut miserabilium personarum mentio? Testamento Executores, qui prudentes, periti ac bonæ conscientiæ sint, constituat.

§. 7.

Quid si infirmus jam omnia necessaria adhibuisse dicatur?

Si quis Parochus vel Sacerdos accedit aut vocatur ad infirmum, qui jam confessus esse, & alia fecisse dicatur, videat tamen an aliquid in eo desiderari adhuc possit. 1. Circa sacram communionem. 2. Confessionem. 3. Restitutionem famæ vel bonorum. 4. Contritionem. 5. Pacem componendam aut stabilendam. 6. Testamentum faciendum, vel corrigendum. 7. Extremam unctionem capiendam. 8. Consolationem ei dandam. 9. Circa alia, quæ ab ipsomet infirmo intelligere licebit. 10. Circa ea quæ sequentibus §§. continentur, &c. Quæ quidem omnia diligenter suppleri curet, suppressa semper nimia spe temporalis vitæ, ne à recta moriendi dispositione retrahatur infirmus.

§. 8.

Quomodo circa fidem quis iuvetur?

Qui circa fidem, vel articulum ejus aliquem errare noscitur, aut dubitare, iuvandus est. 1. Expositione articuli illius. 2. Autoritate Sacræ Scripturæ. 3. Autoritate SS. Patrum, Conciliorum, &c. 4. Professione fidei. 5. Recitatione Symboli Apostolorum, Sacerdote prælegente per modum orantis. 6. Si doctus sit infirmus recitatione

eiusdem Symboli per modum se Deo commendantis, Deo se offerentis, Deum obsecrantis, gratias agentis &c. dicendo v. g. commendo, offero me tibi, Miserere mei; Gratias ago tibi JESV Christe, qui pro me passus, crucifixus, mortuus, sepultus &c. qui venturus es iudicare, & mercedem reddere unicuique juxta opera sua, ideoque per intercessionem B. Mariæ omniumque Sanctorum, conservare me digneris in sancta Romana Ecclesia Catholica, dare remissionem peccatorum, per veram eorundem confessionem, & contritionem, ac demum absque purgatorii poenis vitam æternam, &c. sic in singulis articulis alios immiscendo, præsertim de quibus infirmus dubitare putatur.

Qui circa fidem (quod Diaboli inspirationibus accidere solet) tentatur, uti potest, 1. Unica & generali solutione, Credo quicquid credit sancta Mater Ecclesia. 2. Protestatione fidei, qua se in Catholica fide permanere, vivere, mori, nec latum unguem ab ea discedere velle, expressis verbis coram testibus declarat. 3. Generalibus argumentis, 1. ab exemplo tot millium sanctorum, propter hanc fidem, & in ea mortuorum. 2. à testimoniis Dei, Angelorum, Sanctorum. 3. à miraculis in hac fide, & ob eam editis. 4. ab antiquitate, quæ etiam cognosci potest in Ecclesiis, Monasteriis, Episcopopatibus ab Hæreticis jam dudum destructis, à quibus olim tot sancti viri prodierunt; à perfectione disciplinæ Christianæ.

§. 9.

Quomodo iuvetur quis circa spem.

Quod si infirmus circa spem errare vel tentari dignoscitur, vel quia frigidus est in spe erga Deum, vel quia sibi nimium præsumit, vel quia nonnihil diffidit ac desperat, sequentibus opus est remediis. Qui frigidus est, 1. excitari in eo debet desiderium æternæ beatitudinis: quod fieri solet exaggerando calamitates, misérias & labores præsentis vitæ, laudando vitam cœlestem à visione Dei, à societate SS. Angelorum, & multorum millium Electorum, ab immortalitate, à securitate, à gaudiis & consolationibus infinitis, & inenarrabilibus. Augeri spes consequentiæ beatitudinis potest; 1. Per considerationem bonitatis Dei, qui ita bonus est, ut licet per peccatum infinite offendantur, tamen non vult mortem peccatoris, sed magis, ut convertatur & vivat. 2. Per considerationem Passionis & meritorum Christi. 3. Per contemplationem tot intercessorum B. M. Virginis Angelorum omnium SS. 4. Per breves quasdam & devotas oratiunculas. 5. Per excitationem contritionis &c. Qui excedit in spe,

ac nimium de operibus suis præsumit, refræ-
nari debet. 1. Quod non ex operibus iustitiæ
quæ fecimus nos, sed secundum misericor-
diam suam, salvos nos facit Deus. 2. Quod
in bonitate Dei, & meritis Christi, figenda est
anchora spei nostræ. 3. Quod soli Deo hon-
nor & gloria, nobis autem confusio propter
peccata nostræ, quæ propriè nostra sunt.
4. Quod bona, quæ egimus, Deo in acceptis
referenda. 5. Quod licet fecerimus omnia,
tamen servi inutiles sumus. Qui vero nimis
præsumit de misericordia Dei, nec de pecca-
tis videtur compunctus, dirigendus est ad
contritionem.

Sin autem diffidentia & desperationis vi-
tio laborare videtur, inquirenda est causa dif-
fidentia: ac 1. Si oritur forte ex affectu pra-
vo odii, inimicitia, usuræ, malæ conversatio-
nis, voluntatis non restituendi aliena: aut ex
peccato in confessione omisso, vel non satis
explicato; removendum est impedimentum
& affectus per ea quæ infra habentur. 2. Si
diffidentia provenit ex pusillanimitate naturæ,
vel memoria peccatorum præteritorum, vel
tentationibus Dæmonis, animari debet infir-
mus. 1. Ex parte Dei: quia Pater est, quia
miserationum ejus non est numerus, quia pa-
tiens, benignus, longanimis & multum mise-
ricors, & præstabilis super malitia: quia pro
nobis Filium suum unigenitum dedit. 2. Ex
parte mediatoris ipsius Christi Domini No-
stri, quia peccata nostra tulit, & iniquitates
nostras ipse portavit. 3. Ex multitudine Ad-
vocatorum Cœlestium. 4. Ex parte promif-
sionis Dei. 5. Ab exemplo Davidis, Petri,
Pauli, Matthæi, Magdalenæ, Latronis, alio-
rumque, qui ex magnis peccatoribus magni
Sancti effecti sunt. 6. Ex bonis operibus quæ
fecit. 7. Brevibus ac piis oratiunculis.

§. 10.

*Circa charitatem qualiter quis
juvandus.*

Non minus elaborandum est Sacerdoti,
ut infirmum in charitate Dei inflammet,
per quam fides firmatur, spes erigitur, pa-
tientia in adversis administratur; Excitabitur
autem ad amandum Deum per sequentes con-
siderationes. 1. Propter perfectionem & ex-
cellentiam Dei, nimirum Sapientiam, virtu-
tem, pulchritudinem, nobilitatem, bonita-
tem, felicitatem, omnipotentiam &c. 2. Pro-
pter prævenientem ejus dilectionem, quia
ipse prior dilexit nos, magis quam pater fi-
lium, sponsus sponsam, amicus amicum.
3. Etiam fera animalia ad redamandum cogere
solent. 4. Propter beneficia gratiæ & redem-
ptionis. 5. Propter beneficia gloriæ in
caelis præparatæ. Præterea amor accendi po-
test per exempla Sanctorum, per breves ora-

tiunculas amore plenas, per excitationem
contritionis, &c. ut supra.

Ad excitandam autem fidem, spem, chari-
tatem, contritionem, conducit aliquando ut
sacerdos accepto in manus Crucifixo per sin-
gula ejus membra ac partes materiam dicta-
rum virtutum suggerat, & quasi ad oculum
infirmo demonstrat, addendo subinde nervo-
sas & accommodatas quasdam precatiuncu-
las.

§. 11.

*Quomodo juvandus qui nimio hujus
vitæ amore detinetur.*

IS qui vitæ hujus nimio amore ægrè mori-
turus deprehenditur, disponendus sequen-
tibus. 1. Statutum est omnibus hominibus
semel mori. Et morsque differtur non aufer-
tur, & quæ jam amara esse videtur, alio tem-
pore erit amarissima, cum forte minus dispo-
situs fueris. 2. Voluntas Dei est, cui nos de-
bemus subiicere, ad exemplum Christi Do-
mini in horto orantis. 3. Consolari nos debet
bonitas divina, ex cujus dispositione (ut ait
S. Chrysostomus) boni tunc decedunt ex hac
vita cum meliores sunt, mali cum minus mali
quam futuri erant, si adhuc viverent. 4. Mors
bonorum preciosa in conspectu Domini, ideo-
que non Mors, sed transitus ad meliorem vi-
tam appellatur. 5. Superantur per mortem
omnes miseriam vitæ hujus miseriam, quibus
nec unâ horâ vacuus est homo. 6. Patriar-
chæ, Prophetæ, alique viri sancti veteris te-
stamenti, summo desiderio optabant, expe-
ctabant, & acceptabant hanc mortem; quæ
tamen illius temporis sanctos non ad cœlum,
sed ad limbum transmittibat: quanto magis
nos Christiani! 7. Militia est vita humana su-
per terram; finis autem belli, pax: sic finis
vitæ fidelium, requies, gaudium sempiter-
num. 8. Multi sancti Dei optabant mortem,
imo seipsos morti ultro objiciebant.

§. 12.

*Quomodo qui nimio rerum temporalium
affectu laborat, juvetur.*

QUI mori renuit ob rerum temporalium
affectum, puta dignitatum, divitiarum,
voluptatum, uxoris, filiorum, amicorum &c.
juvari potest partim per remotionem earum
rerum, quæ hunc affectum nutrire possunt,
qualis est aspectus personarum quas diligit;
partim per rationes temperantes hunc affe-
ctum. 1. Affectus carnalis affligit hominem
sine fructu, imo noxius est, cum impediatur
præparationem ad mortem; à qua dependet
æternitas. 2. Post mortem, iis quos diligit,
plus prodesse apud Deum poterit quam nunc.
3. Deo committenda temporalia, qui tan-
quam

quam fidelis tutor, novit omnibus optimè prospicere. 4. Filiorum est Deus magis pater, quam homo: qui ideo paternam providentiam de eis habebit. 5. Iter agentibus omnis sarcina impedimento est, ideoque abjiciendus affectus, & inutilis sollicitudo temporalium, quæ hominem gravare possunt ad Deum profecturum. 6. Omnia temporalia non donata sunt nobis, sed concessa, ut per ea, tanquam per instrumentum, ad finem creationis nostræ, quæ est visio beatifica Dei, contendamus. Si cælum acquirimus, quare doleamus si instrumenta amittimus? Afferi possunt exempla, in primis Christi Domini, qui nudus in cruce mortuus est; Postea sanctorum, qui ut exuti terrenis affectibus morentur, monasteria & eremos ingressi sunt, temporalia omnia relinquentes.

§. 13.

Quomodo impatientes juvandi.

Impatientes infirmi sedari & refrænari possunt, si cogitent quod impatientia non sublevari, sed auget malum, imò minus patitur qui voluntariè malum amplectitur. 2. Impatientia tollit meritum patientiæ; & imprudenter facit, qui non facit de necessitate virtutem, ut patiat cum merito id ipsum, quod sine merito aliàs pati cogitur. 3. à Deo Patre venit omne malum, qui quem diligit castigat, flagellatque omnem filium quem recipit. 4. Infirmitas punitio peccati est: fatius autem hic uratur, hic fecerit Deus ut in æternum parcat; imò unius horulæ dolor, cum patientia hic toleratus, plus meretur quam dolores plurium forte mensium in purgatorio. 5. Licet Deus affligat sæpe hominem, cum ipso tamen est in tribulatione, faciens cum tentatione proventum. 6. Mittantur afflictiones, ut virtus patientiæ, humilitatis, fidei, spei & charitatis probetur, & crescat cum patientia meritum. Huc referantur exempla Iob, Tobie, David, SS. Martyrum, & præsertim Christi crucifixi.

§. 14.

Quomodo qui mentis impotes esse putamur.

Si jam mentem amisisse videtur ad quem accessit Sacerdos, 1. interroget adstantes, an infirmus Sacramenta sumplerit, resque suas disposuerit. 2. Si nihil horum, variis modis compelleret ægrotum ut eum excitet, 3. qui signum emisit explicet ei periculum, in quo versatur: interrogando an confiteri & alia Sacramenta accipere cupiat. 4. Si annuit, audiat eum; si loqui nequit, examinet eum de quibusdam peccatis probabiliter commissis, & ut nutu respondeat hortetur, brevissime

singula percurrando. 5. Si tempus fert, quærat an aliena habeat, quæ restitui velit: quo annuente vocentur hæredes, aut testes, quibus præsentibus explicetur eis mens infirmi, eodem signis respondente. 6. idem fiat circa restitutionem famæ, compositionem pacis, &c. omnibus expeditis quantum per tempus & conditionem infirmi licuit, detur ei absolutio à censuris, & peccatis etiam reservatis, &c. Moneri quoque potest de testamento saltem nuncupativo, præsentibus duobus aut tribus testibus, ore tenus signis, aut nutibus conficiendo vel corrigendo. 9. Item de Sacramentis Eucharistiæ (si sumptionem nihil impediatur) & extremæ unctionis per eum accipiendis: suggeri subinde queunt jaculatoriæ quædam precatiunculæ ad Christum D. ad B. Virginem: quibus animam suam commendet Deo, peccata deplorat, contritionem excitet, fidem Catholicam protestetur.

Quod si ulum rationis amisit, sed prius Sacramenta petiit verbis, aut signis (ut puta manus elevando, pectus tundendo) licet magnus fuerit peccator, præsumitur contritus: & potest ei dari absolutio. In summa, prout variè affectus esse potest infirmus, ita variè paratus esse debet parochus, sive omnia simul necessaria adhibenda sint, sive aliqua tantum supplenda, sive imperfecta quædam & defectuosa corrigenda, in quibus id potissimum observabit, ut ubi periculum in mora est, semper quæ magis ad necessitatem salutis spectant, prius pertractet.

§. 15.

Quomodo juvetur, qui lethaliter vulneratus est?

Similiter fiat cum lethaliter vulnerato, vel alio qui usum rationis quidem habet, sed ad breve tempus. Illi enim 1. persuadenda est confessio, saltem eorum, quæ conscientiam illius magis gravant. 2. Remissio offensæ. 3. Contritio. 4. Si tempus suppetit, Eucharistia & Extrema unctio. 5. Dum hæc parantur, videri posset de testamento, de casibus restitutionis: eaque pariter ordinari coram hæredibus, vel aliis testibus. 6. si non esset solvendo, proponat saltem, quod, si Deus vitam daret, quomodocunque posset, solveret. Quæ cautela ubique observetur. 7. Petat suffragia & orationes piorum locorum &c. Mittat ac dari faciat eleemosynas. 9. Quandoquunque infirmus etiam in media confessione agonizare inciperet, detur ei absolutio ab omnibus censuris & peccatis cuicumque reservatis.

§. 16.

Quomodo, qui confiteri nollit.

Si quis infirmus confiteri nollit, 1. juvetur consanguineorum vel amicorum charitate,

te, adhortationibus, eleemosynis, orationibus, Missis, 2. accersatur, vel ultro accedat Sacerdos, qui 1. amanter saluret infirmum, de morbo interroget, compassionem præ se ferat; ut amoris significatione conciliet sibi benevolentiam. 2. hortetur eum, ut pro remedio confugiat ad Deum, qui sæpe per morbos hoc agit, ut qui obliviscebantur sui Creatoris, hoc stimulo excitati ad ipsum refugiant. 3. paulatim ad persuasionem confessionis & contritionis descendat, de quibus supra. 4. si nulla ratione ad confessionem induci valet, curet intelligere causam ejus rei: accidere enim id potest vel ex infidelitate, vel hæresi, vel desperatione, ob vitam malè actam, & gravia peccata à multis annis non confessà; vel ex pacto cum Dæmone inito; vel ex affectu pravo odii, inimicitiae, vindictæ, usuræ, personæ inhonestæ, vel ex acedia & horrore difficultatis confitendi.

§. 17.

Quomodo jvari debet in quo infidelitas, vel hæresis deprehenditur.

SI propter infidelitatem vel hæresin confiteri detractat: primo interrogetur an putet Catholicos salvari? si neget; absurdum erit tot millia hominum à Christo in hæc usque tempora, qui pietati & virtutibus dediti fuerunt damnatos dicere: si affirmat; quare ergo ipse in fide catholica mori formidat? addi possunt, notæ Ecclesiæ nostræ orthodoxæ, quod nimirum sit catholica seu universalis, tam quoad omnia tempora, quam loca; quod sit antiquissima, & nunquam interrupta; quod successione Episcoporum ab Apostolis deducta; quod sit unio membrorum inter se, & cum capite suo; quod sit sanctissimorum virorum clara, & miraculis à Deo ipso, qui nec fallere nec falli potest, luculenter confirmata. Subjungantur ea quoque quæ affectus movent: carentia sepulturæ, infamia, cruciatus infernales sempiterni.

§. 18.

Quomodo desperatus.

SI ex desperatione renuit confiteri accipiantur remedia, 1. si totius mundi peccata, dæmonum simul & hominum, in uno homine conjungerentur, tamen in abyssu misericordiae Dei per poenitentiam in nihilum absorberi, & unà guttâ sanguinis Christi lavari posse. 2. Si homo faciat quod in se est, Deus nunquam deest.

§. 19.

Quomodo qui pactum cum dæmone iniit.

SI pactum cum dæmone ægrum detinet à confessione, 1. exaggeret ei periculum

damnationis in quo versatur. 2. infamia. 3. excitetur in eo contritio & spes ut supra. 4. dicatur, dæmoni nullum pactum esse servandum, licet manu propria, ac sanguine firmatum, sed deceptorem decipi debere, confugiendo ad Deum & Dominum nostrum JESVM Christum, exemplo plurimorum, quibus per intercessionem B. Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum, etiam chirographum à Dæmone restitutum fuit. 5. ideo & ipse in sinum dictæ Virginis Sacratiss. se conjiciat, &c. Et licet dæmon, chirographum non reddat, non refert, dummodo infirmus de peccatis suis conteratur, veniam petat, eaque per dignam confessionem abluat.

§. 20.

Quomodo, qui inimicitias habet, jvandus sit?

SI difficultas confitendi procedit ex affectu pravo odii, inimicitiae, bonorum personæ, &c. 1. Adducantur quæ, supra de satisfactione & restitutione dicta sunt. 2. significetur ei quod mors immineat, per quam omnia bona & corpus ipsum cum suis affectibus deserere cogetur. 3. quod nihil secum auferet, quam animam, bona & mala quæ fecit. 4. quod ante tribunal sistetur, redditurus rationem de actibus suis, accepturus sententiam sive æternæ beatitudinis, sive æternæ damnationis. 5. in remittenda offensâ & odio imitetur Christum, S. Stephanum & alios Sanctos, qui pro suis persecutoribus etiam orabant. 6. addantur, quæ timorem incutiunt poenarum. 7. si hæc non sufficiunt, addantur quæ spem excitant & charitatem. 8. aliqua etiam de fama & infamia, de bono nomine, de actibus heroicis, qui potissimum circa restitutionem & offensæ remissionem elucere solent, & hominum laudibus extolli.

§. 21.

Quomodo qui acedia vitio laborat.

SI ex acedia procedit difficultas confessionis: 1. aperiatur infirmo vicinitas mortis. 2. damnationis periculum. 3. facilitas confessionis, offerendo suam operam in examinando, & ad redigenda ei in memoriam peccata, partemque poenitentiae pro eo (si opus fuerit) subeundam. 4. si nihil jvat, possit Sacerdos clam, semotis astantibus, per modum conversationis ægrotum interrogare de quibusdam peccatis probabiliter ab eo commissis, sensim ad particularia, species, numerum descendendo, & cum jam magnam partem fecit, monere infirmum, ut reliquum confessionis libenter absolvat, beneficium absolutionis jam jam accepturus.

e

§. 22.

§. 22.

Quid si Sacerdos nihil efficiat ?

SI nullo Sacerdotis ingenio ad confessionem induci potest, alii rogandi erunt, qui plus gratia, vel autoritate, vel doctrina, vel familiaritate pollent, ut veniant; faciendæ item orationes, Missæ, eleemosynæ; Ac cum demum confessio secuta fuerit, alia quoque tentari & fieri debent, quæ supra circa communionem, Extremam unctionem, restitutionem, pacificationem, Testamentum, adhibenda tradidimus.

§. 23.

Digressiones nonnunquam faciendæ ad circumstantes.

PRO conclusione autem notet Sacerdos, ut dum infirmo loquitur, semper habeat rationem assistentium, faciendo quandoque digressiones ad eorum ædificationem circa frequentia: 1. commendet & inculcet frequentem usum Sacramentorum, & securitatem conscientiarum. 2. mortis memoriam & acerbitates. 3. miserias humanæ vitæ. 4. temporarium rerum vanitatem. 5. temporis nobilitatem. 6. fructus virtutum. 7. horæ mortis incertitudinem. 8. libertatem cordis ab affectibus rerum humanarum. 9. alia quæ circa infirmum incidere solent & notari. 10. orationes, eleemosynas, Missas, curam & medicinas diligenter pro infirmo faciendas.

§. 24.

Modus consolandi eos, qui propter delicta sua ad mortem sunt damnati.

PRIMO omnium observabit Sacerdos ea, quæ supra de iis, quæ pertinent ad eum qui juvat morientem, diximus &c. proinde Reo benignè salutato, captaque ex præmissis interrogatiunculis occasione, piè aliquid dicere incipiet, dicendique campum ingressus, omni studio adhibito eidem demonstrare conabitur, mortem imminuentem alacri, & patienti animo subeundam esse, sequentibus argumentis:

§. 25.

Quomodo mors patienter Reo subeunda persuadeatur.

DEUS Opt. Max. cujus providentia totus mundus gubernatur, sic permittit, & jubet, ut reus ita moriatur, cognoscens quod hæc sola moriendi via ei expedire valeat ad salutem. Fiat ergo voluntas DEI.

Agnoscat Reus hanc ipsam mortem pro singulari Dei beneficio: quippe si in tot scele-ribus & peccatis subito, aut quomodolibet

obiisset, damnatus esset; quod periculum nunc fermè evasit dum præciens mortem, tempus habet se disponendi, defendi peccata sua, illaque confitendi; quæ gratia vix ex mille uni conceditur.

Felicissimum est, & suavissimum hoc genus mortis: 1. quia mors in lecto plena est dolorum & cruciatuum, quorum causa plurimi vel impediti, vel spe convalescendi decepti, absque confessione moriuntur & damnantur. 2. mors subitanea calamitosissima est. 3. mors ex cæde seu vulneribus propter spem vindictæ, iracundiam, dolores, injurias, inimicitias, periculosa; hæc autem à morte Rei longissimè absunt.

Multi sunt, qui cum mori debeant, bene agere vellent, sed carent tempore, opportunitate, auxilio: Reo nihil horum deest. Hic offerat Sacerdos operam suam diurnam & nocturnam, usque ad ultimum spiritum Rei.

Semel mori necesse est, sive in lecto sive alibi. Quare ergò tantopere timet, quod evitari non potest? Faciat itaque ex necessitate virtutem, & quod propter delicta pati cogitur, libenter pro justitia, pro Deo, & pro fide ejus pati velle, paratus sit, ac parum aberit à martyrio.

Mors Rei multis proderit: aliqui enim ad bene vivendum incitabuntur, alii, opinionem malam de eo conceptam amittent, alii, quibus nocuit, reconciliabuntur, atque alii ad misericordiam commovebuntur.

Recenseri possunt horrenda aliquot Sanctorum martyria, quæ innocenter forti ac hilari animo pertulerunt; item aliqua de passione Domini, jungendo quædam exempla viro-illum illustrium, qui vel eandem mortem, vel atrociorẽ ob minora peccata patienter obiverunt.

§. 26.

De confessione Rei.

ET cum hoc hominum genus ferè nunquam aut rarè rectè confiteri soleat, ideo necesse omnino est eidem generalem confessionem omnium, quæ recordatur, peccatorum persuadere: quia oratione facilius etiam ad contritionem & patientiam excitari queat. Pro pœnitentia injungi aliquando Reo possit mors, qua plectetur, Absolutio detur ab omnibus censuris, & peccatis, quantumvis reservatis.

Ne tædio afficiatur Reus, collocutio Sacerdotis ultra duas horas qualibet vice non extendatur: expediatque ut pauci cum eo loquantur; & tempus ei concedatur, ad piè aliquid meditandum de gloria cœlesti, de judicio, de inferno, de Passione Domini; omnia tamen pro diversitate personarum intelligendo.

Si

Si circa fidem, spem, charitatem, contritionem, pacem, liberos, uxorem, bona temporalia adhortatione, aut dispositione opus fuerit, Sacerdos juxta ea, quæ cap. superiore dicta sunt, procedet.

§. 27.

Quomodo cum Reis obstinatis agendum.

QUOD si fortassis obstinatus sit Reus & ad pœnitentiam permoveri nolit: hortator 1. adhibeat, quæ suprâ de nolentibus confiteri, desperatis, aut alio vitio laborantibus, traduntur. 2. etiam genibus flexis rogando, animum ejus flectere conetur. 3. si nihil juvat: irato vultu ac verbis gravioribus agat. 4. industria judicis vel alterius cujuscunque utatur, quos, quid se absente agere debeant, instruat. 5. calcaria à metu pœnarum infernalium addet. Hic Reus digitum in candelam ardentem inferre deberet, ac per experientiam dicere, quæ inferni minima pœna esse possit. 6. per passionem ac tormenta Christi & Sanctorum Reus confundatur, quod eorum particeps fieri tantopere detrectet. 7. Pertinacia Rei Deo commendetur per orationes & Missas. 8. non desistat à cohortationibus Sacerdos, sed ad finem usque constanter perseveret, conando Reum vel in extremo vitæ articulo ad pœnitentiam perducere.

Si Reus odium in judicem, partem adversam, testes, aut quemvis alium habere apprehendatur, qui consolatur, laboret, id ei penitus evellere monendo, si forte tormentorum acerbitate, aut quomodolibet alterius famæ vel suæ detraxisset, seu falso quemquam accusasset, revocet coram judice, testibus, sive quocunque potest modo. Et si modus nullus appareat, sacerdoti coram aliquibus committat, ut loco & tempore commodis, nomine Rei id facere velit.

§. 28.

Observanda cum Reus ad supplicium ducitur.

CUM Reus è carcere ad supplicium educitur, caveat Sacerdos, ne verbulum, vel quidquam dicat, innuat, aut faciat, per quod Reo mors quovis modo directe vel indirecte maturari & accelerari valeat; Imo si ab aliquo moneatur, vel interrogetur, immotus faciat quæ sui officii sunt in Reo consolando: alios alia agere sinat.

Præterea in educendo Reo observetur, 1. Ne nimium bibat, & per hoc inebrietur. 2. Ne oculis & animo evagetur: sed vel oret, vel pie aliquid audiat de gloria cœlesti, de Passione Domini, de constantia martyrum, de salute animæ suæ, vultu in Crucifixum fixo. 3. Cum nullo externo, multo minus cum

uxore, filiis, consanguineis loqui permittatur. 4. Sæpe interrogetur an adhuc aliquid conscientiam ejus gravet. 5. Ut majori cum alacritate mortem Reus perferat, sacerdos ei promittat orationes, Missas, &c. 6. Crux parva, seu crucifixus Reo sæpe exosculandus præbeat. 7. Si Reus genus mortis exhorrescere putatur, hortator, turpitudinem crucis, quæ in veteri Testamento fuit, exaggeret, Christum tamen in ea pependisse innocentem: Quare si anima ad cœlum evolet, parum curari de corpore debere, quod in cinerem redigitur, tam in sepulchro quam extra. Infamiam quoque hominum apud Deum sæpe honorem esse, quemadmodum & prudentia humana apud Deum stultitia est. 8. Usque ad extremum spiritum Reo semper pie aliquid suggeratur & inlacetur. 9. Si coronam quis habeat cum indulgentiis, Reo detur, donec expiravit. 10. Post obitum moneantur astantes, ut pro anima defuncti genibus flexis devote aliquid orare velint.

§. 29.

Quid Reo defuncto agat Sacerdos.

DEMUM si Reus jam defunctus consanguineos habeat, Sacerdos eos accedere, & pariter consolari possit, referendo quam bene, ac sicut Christianum decet defunctus sit; & quod non tam inter turpiter multatos, quam inter Cives cœlestis curiæ numerari jam queat. Hæc ad consolationem morientium his duobus capitibus breviter sufficiant: quilibet pro suo ingenio, plura addere, hæc eadem ampliare & ex ipso fonte haurire poterit.

§. 30.

De officio Pastorum & Curatorum tempore Pestis.

BEATUS Carolus Cardin. Borromæus Archiepiscopus Mediolanens. verum Speculum Pastorum tot tantaque posteris documenta, cum Anno Christi 1576, novem mensium spacio Mediolani pestilentia crudelissimè grassaretur, peculiari quodam libello reliquit, ut aliqua eorum ad communem Curatorum usum compendiosè proponere omnino debeamus.

Ac principio quidem peroptandum foret, ut omnes Parochi & Curati tempore pestis tali spiritu, fervore, amore, resignata voluntate, sollicitudine, promptitudine & alacritate ad laborandum, succurrendum, juvandum, atque ad ipsam etiam mortem subeundam præditi essent, quali præfatum B. Cardinalem, eadem sæva contagione durante fuisse, in ejus vita, & rebus gestis Carolus à Basilica-Petri exemplis quamplurimis testatur. Qui quidem toto

libro quarto suæ historiæ tam admiranda & plena zelo animarum de sanctissimo illo Antistite commemorat, ut ea legere vel audire solum, acutissimum sane calcar sit, ad Parochos, peste grassante, ritè excitandos atque in officio suo continendos.

Plane ergo sibi persuasum pastores habeant, si ullo unquam tempore, illo maxime pastoris officium sibi incumbere, ut animam suam ponant pro ovibus suis: memores se, fugiendo eas, deferere non posse, nisi mercenarii esse, & peccatum mortale committere velint.

Ecquis autem obsecro, ea ipsa occasione metu mortis aufugiat, aut mortis periculum formidet? cum in singulari Dei cæli protectione Curatos commorari, dubium non sit; & si tandem eorum quemquam mori (quod semel necesse est) contingat, Martyrem fieri constet Ecclesiæ suffragio. Certe sanctos illos Presbyteros, Diaconos, aliosque plurimos Christianos, qui sub Valeriano Imperatore Alexandria peste horrendissima sæviente, morbo laborantibus ministrando mortem libentissime oppetierunt, S. Dionysius ibidem Episcopus, nec non & Romana Ecclesia pridie Kalend. Martii quotannis Martyrum triumpho concelebrat; Et in præfata Mediolanensis pestis clade, qua decem & septem milia hominum obiisse scribuntur, in tanto Parochorum & Sacerdotum numero, tres tantum ex iis, qui officium erga ægrotos non deseruerunt, defuncti sunt: Sed eorum nemo prorsus morbum ex sacris officiis, quæ infirmis tribuebat contraxit. Felices igitur qui ejusmodi periculosis temporibus, præter communem hominum sortem, vel peculiari Angelorum præsidio custodiuntur, vel si tandem eis mori accidat, abque Tyranni crudelitate, sine equuleis, sine ignibus, sine bestiis, omnique alia cruciatuum asperitate, martyrii palmam suavissima quasi morte consequi possunt.

§. 31.

Quid Parocho agendum Pests tempore.

Suspicionem pestis existente, vel ea locum Setiam aliquem invadente, Parochus, 1. Populos suos pro concione fortiter animet, omnem ab eorum animis timorem propellendo. 2. Totis conetur viribus ut omnes ad confessionem & sacræ Eucharistiæ sumptionem inducat. 3. ad placandum iram Dei, & avertendum flagellum præsentis necessitatis, aliquas distinctis diebus processiones: Item orationem quadraginta horarum: Conventus in Ecclesiam quotidianos (dummodo locum pestilentia nondum invaserit, alias enim Processiones & conventus isti perniciosi essent, & cavendi) nec non & alia pietatis exercitia,

pro occasione & captu populi instituat. 4. Jejunia certis quibusdam diebus indicat. 5. Eleemosynas, & alia tam spiritualia, quam corporalia misericordie operæ indigentibus exhiberi, ac fieri curet.

Quosvis de rebus suis & testamento disponere, ac miserorum recordari moneat. 7. Progrediente morbi calamitate, Vota S. Sebastiano per populum fieri, urgeat: Voto se etiam ad festa Ecclesiæ rite servanda, ad choreas, seu alias loci consuetas levitates abrogandas, & ad familia adstringere possit. 8. A peccatis eisdem serèd & continuè revocet: ad virtutes & usum sacramentorum impellat. 9. Nihil intermittat quod ad populi salutem, conscientiarum securitatem, reconciliandum Deum, præsentemque necessitatem sublevandam expedire, ei videbitur.

Sacramenta Ecclesiæ pie petentibus administrare, sed absque ambagibus, quam potest brevissimè, non formidet: imo baptismum, poenitentiam, Eucharistiam denegare haud potest cuiquam legitime non impedito; extremam verò unctionem, (cujus administratio cæteris periculosa est) si conferre alicui lubens voluerit; non enim tenetur; in ea, præter sacras unctiones, reliqua omnia poterit omittere.

§. 32.

Præservativa adversus pestem.

IN quibusvis autem sacris functionibus, sacramentorum collationibus, sive aliis actionibus suis, pestis tempore Parochus sequentia puncta observet quàm diligentissimè. 1. Ab omni hominum, ac præsertim ægrotorum, rerumque ad eos pertinentium contactu sedulo abstineat, iis solum tactibus exceptis, quos ex officio sacrarum administrationum adhibere debet. 2. In vestibus idem plane attendat, ne suæ aliorum vestes quomodolibet attingant. 3. In audiendis confessionibus, aliisque ægrotorum colloquutionibus, quantum fieri potest, inter se & ipsum ægrotum, ignem seu prunas, superpositis granis, vel ligno juniperi, aut alia re odorifera, intermedias poni faciat, ut ea quæ in aère est tabes absumatur. Si ignis haberi nequit, saltè aliquo ab invicem intervallo colloquentes distent: confessionesque sic, sed clauso ostio excipiantur. 4. Vbiq; caveat ne contra ægroti anhelitum vultu suo ex adverso consistat, sed eum semper cautè declinet. 5. Post singula sacra ministeria digitos aceto, vel cerei accensi flamma perpurget. 6. In exequiis Defunctorum ipsum funus, si quod comitari opus fuerit, longiori intervallo præcedat. 7. Semper aliquod aromatis genus fortem odorem spirantis in ore teneat. 8. Spongiam aceto imbutam, ac pilæ lignæ per-

perforatæ inclusam, vel pretiosum aliquod unguentum continuo secum deferat, & naribus odorandi causa identidem admoveat: tempora etiam ac nares aceto vel oleo juniperi sæpius inungat. 9. Quantum per sacra officia licebit, vacuum stomachum non habeat, nec tamen plenum, multo minus caput ebrium, ex quo sui ipsius, & totius populi certissimus sequatur interitus. 10. Ante omnia vero Sacerdos in gratia Dei constitutus sit, quæ alios docet verbo, ipse opere & exemplo prius compleat: singularem Pauperum curam teneat: Deum pro sua & gregis sui salute indefinenter oret: Castitatis, humilitatis, magnanimitatis, devotionis, patientiæ, temperantiæ, mansuetudinis, charitatis, & aliarum virtutum splendoribus cunctis præluceat. Atque hinc in tanta rerum calamitate, corpus & animam suam procul dubio ipse servabit, ac toti populo consolationem afferat non vulgarem.

DECRETVM II.

De clausura Monialium.

IN dicta visitatione hac æstate à Nobis facta comperimus, in Monasteriis Monialium necdum clausuræ necessariæ provisum: Et uti Nobis non ignotum est, ab uno extremo ad aliud sine medio perveniri non posse, etiam abusus præcedentium annorum, præsertim belli tempore introductæ majoris licentiæ, ac libertatis non statim tolli: ita etiam ex officio Pastoralis, munereque Nostro Episcopali tenemur, ad clausuram, ubi non est, erigendam, vel ubi non perfecta servatur, quantum possumus, introducendam. Quare Nostri Commissariis & Visitatoribus serio præcipimus denuo, ut ei negotio diligentius intendant, ac, uti necessarium viderint, Nostro nomine fieri curent; Contradictores & opposites censuris compescant, etiam, si opus, brachium sæculare implorando. Quoad Monasteria exempta Superioriores Regulares non solum ad hæc omnia exequenda serio in Domino hortamur, verum etiam, uti Delegatus sedis Apostolicæ, sub pœnis Ecclesiasticis demandamus. Omnes autem Confessarii, seu Patres Monasteriorum, diligenter ad clausuram attendant; contravenientes superioribus deferant, ipsimet etiam eam observent, nec nisi in casibus à jure concessis intrent: minus cum Monialibus aut Laicis, secumve dispensare attentent, sub pœnis & censuris Canonicis, juxta constitutiones novissimas summorum Pontificum.

DECRETVM III.

De habitu religioso Monialium.

Magnam vidimus diversitatem in his Monasteriis quoad habitum regularem,

cum is vol non secundum regulam servetur, vel non sit uniformis cum aliis locis ejusdem ordinis: Unde volumus, ut omni exemptione seposita, is sit habitus singulis Professis, Novitiis, & Virginibus Laicis, quem regula præscribit, & usus in aliis Monasteriis reformatis habet, modestiæque ac humilitatis religiosa commendat.

DECRETVM IV.

De puellis, in Monasteriis educandis.

Quamvis nullo Concilii decreto, aut alio jure prohibeatur, quo minus puellæ in Monasteriis Monialium educantur, si eadem Monasteria ante concilium Tridentinum consueverint hujusmodi puellas recipere; decrevit tamen sacra congregatio, ne citra suam, & Superioris (qui respectu non exemptarum est Ordinarius, respectu exemptarum Prælati Regularis) licentiam scriptam, consensumque Monialium capitulariter, & per suffragia secreta datum, admittantur. Ubi verò admittæ fuerint, statuit, ut in loco separato, tam à dormitorio Monialium, quam à loco in quo ipsæ Moniales vacare operibus manuum solent, habitent; communi victu utantur; eandem servant clausuræ legem, quam Moniales ipsæ, & si semel dimittæ exierint, nullam habeant revertendi facultatem. Vestitu incedant conveniente virginali illarum modestiæ ac pudicitæ, præcis inanis deliciis nigri tantum, vel fusci, aut etiam albi coloris sit vestitus totus; non fericas vestes adhibeant, & nullo prætextu exquisito utantur ornatu, vel modernis mundanis vanitatibus aptato; nec cincinnatæ incedant; neque monilia, neque inaures, aut ejus generis inanes delicias ferant: nullas secum adducant famulas sine speciali congregationis licentia: non admittantur minores septem annis, neque ultra 25 ætatis annum in Monasteriis manere possint; sine speciali dictæ congregationis indulto: Nullæ etiam alterius religionis ullo modo recipiantur sine Nostri expressa licentia.

DECRETVM V.

De indulgentiis.

Cum etiam ab usum videamus, & decreta Nostri Synodalia de indulgentiis, quæ à sede Apostolica obtinentur, sine Nostro consensu ac præscitu, juxta constitutiones Pontificum, non promulgandis, non observari sentiamus: hinc districtè iterum mandamus omnibus Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum locorum Rectoribus, ut intra mensis spatium Nobis originales literas exhibeant earum indulgentiarum, quæ adhuc durant, vel non revocata sunt, vel termino annorum nondum elapsa, adhuc vigent: nec ullas in posterum promulgent,

mulgent, ac divulgent, priusquam Nobis vel Officiali Nostro debitè exhibitæ sint, & ad publicandum approbata.

DECRETVM VI.

CUm etiam sanctissimus Dominus Noster Papa Alexander VII, ut modernarum Ecclesiæ, tum belli, tum pestis necessitarum à Deo removendarum, remedium facilius certiusque impetrari possit, generale jubilæum, liberaliter thesaurum Ecclesiæ spiritualem dispensando, concesserit, prout per alias Nostras patentes propediem publicari faciemus: hinc volumus ut omnes & singuli Pastores populum ad pietatem, pericula belli & pestis amovenda, tantumque thesaurum lucrandum, serio instruant, hortentur, ipsique suo exemplo in jejuniis & orationibus præeant.

Leto hoc decreto subiecit Illustrissima sua Celsitudo:

Charissimi, Cogitate hoc medium acceptabile pro salute vestra & populi vobis commissi. Cogitate necessitates Ecclesiæ, dum Catholici Reges vel inter se dissident, ac seciunt armis, vel ab Hæreticis, imo Turcis infestantur, ac opprimuntur, & orthodoxa fides multis in locis vel eliminatur, vel periclitatur. Quare populum etiam vobis commissum diligenter instruite, ad devotionem incitate, vosque illum bono exemplo zelosè provocate; ne hostibus tam feris superioribus, belli incommoda iterum etiam ad nos revertantur.

DECRETVM VII.

De Peste.

Videmus iram Dei vicinam foribus Nostris se insinuare, dum lues Epidemiæ in circumjacentibus Provinciis sæpe crudeliter grassatur: Quare dicti curati tanto magis populo pericula ante oculos proponunt, pœnitentiam inculcabunt, ad devotionem excitabunt; præter ea, etiam illas quas ante duos menses aliis nostris decretis pro avertenda hac lue fieri preces ordinavimus, diligentissimè usque ad Nostram revocationem observari volumus. Specialiter verò attendent, ut si quis aliquo morbo corripiatur, statim confessionem peragat, & sacram Eucharistiam sumat: modum verò ulterius ægroto tam quoad spiritualia quam temporalia providendi, supra à Nobis indicatum, nullatenus quicunque curam animarum habet intermittat.

Hic denuo sua Celsitudo interlocuta est.

Similiter, Charissimi Fratres, pensate, pensate securim ad radicem vestram positam; periculum imminet ne arbor brevi cadat, vel in Austram, vel in Aquilonem. Maxime Pastores diligenter sibi caveant, & ægros non negligant; quia obligationem habent, reddiduri rationem Deo, si anima pereat, ac Nobis, si non debitum præstent officium.

Monendus populus ut preces diligentius ad Deum fundat, vicinaque loca & commercia cautè devitet: Si lues pestifera in aliqua parochia inceperit, quod Deus avertat, grassari, Pastor statim teneatur sub pœna notificare Officiali secularibus, à quibus Nos informationem habebimus, remediaque debita ordinabimus.

DECRETVM VIII.

CUm deprehendamus non sine magna peccandi occasione, & animarum periculo, nuptias post contracta sponsalia etiam inter plebejos (qui sæpe status sui periculum non expendunt, nec errore quodam ducti agnoscunt) in longum tempus differri, interim multos familiaritate sua abuti. Nos, quantum in Nobis est, huic malo occurrere cupientes, monemus omnes animarum Curatores, ut ad hujusmodi mala diligenter attendant, Superioribus denunciarent, & quantum in ipsis erit persuadere contentur, ut juxta Concilii Tridentini decreta, & Agendam nostram Osna-brugensem, quam primum fieri potest, sponsalibus contractis, matrimonium in facie Ecclesiæ solennizetur.

DECRETVM IX.

CUm etiam in ultima Synodo Nostra autumnali, urgentibus de causis, ad plurima evitanda scandala, & tollendos abusus maturo iudicio & consilio vestro statuerimus, ne quisquam Parochorum diebus Dominicis & Festivis matrimonio solennizando assistat, neque Sacramentum Baptismi, extra necessitatis casum, infantibus scilicet notoriè de vita periclitantibus, administret: Nos autem non sine animi dolore, & iusta indignatione intellexerimus, ex Diaboli instinctu saluberrimum hoc Nostrum decretum ab intento scopo finistrè detorqueri, dum Sacramentorum administratio in profanum quidem diem differtur, convivium verò non minus quam ante hac in Festis & Dominicis instituuntur, ac celebrantur. Quoniam verò ex inordinata hac agendi ratione, non solum in Sabbathis & Vigiliis, occasione munerum præceptum Ecclesiæ carniæ esu violatur, verum etiam debitus dictis festis diebus Dei cultus in comotationes & commellationes cum læsione Divinæ majestatis commutatur; quin etiam probi ab officiis divinis vel abstrahuntur, vel impediuntur. Præter hæc personæ ipsæ Matrimonii sacramentum postera die recepturæ, ad illius virtutem, quæ divina gratia est, per dictos prævios excessus, & forsitan peccata, inhabiles, imo indignas se efficiunt, potiusque iram divinam ac maledictionem, quam benedictionem super se inducunt. Hinc Nos pro munere Nostro Pastoralis damnatos istiusmodi abusus

sus & scandala, quantum in Nobis est eradicare satagentes, mandamus omnibus & singulis Decanis & Pastoribus sub triginta Imperialium pœna proposita, ne quisquam eorum post commellationes istas, personis ejusmodi dicta Sacramenta, nisi Deo & Ecclesiæ per Pœnitentiæ sacramentum, & sacram synaxin prius reconciliatis, administret: Volumus insuper ut hanc Nostram voluntatem, quisque Parochianis suis ad animarum salutem promovendam, Dei iram avertendam, ac vitanda

scandala innumera debite infinuet, atque sine omni respectu per omnia observet.

Decretis lectis, aliisque quæ necessaria videbantur actis, rogata est de more per Promotores dimissio Synodi, quæ præmissis usitatis Cerimoniis subsæcuta, novaque ad feriam tertiam post Dominicam Oculi indicta.

Altera die cantatum sacrum pro Defunctis per R^{mum} D. Jacobum Abbatem Iburgensem, præsentem in Cappa 1. S. C. quæ postmodum solemnem absolutionem subjunxit.

ET quia ego CHRISTIANUS BROCKMAN, Pastor in Wahlenhorst, à supra memorato R^{mo}. & Illmo. Præside in Actuarium hujus sacre Synodi deputatus fui, & omnibus in ea actis interfui, iccirco in fidem eorundem propria manu subscripsi. acta sunt hæc A. C. MDCLVI, die, mense, & loco quibus supra; præsentibus R^{do}. & eruditiss. D. D. Antonio Sollinger, & Nicolao Schenberg, Cathedralis Ecclesiæ vicariis, ac respectivè Sacrifano & Notario publico, testibus ad hoc specialiter requisitis ac fide dignis.

CHRISTIANUS BROCKMAN;
Pastor in Wahlenhorst, & Actuarius
causarum Ecclesiasticarum, ad hoc
specialiter deputatus, subscripsit.

F I N I S.

... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...
... in Nobilitate ...

CHRISTIANUS BROCKMAN,
Pastor in Walleborn, & Auctor
causarum Medicamentarum, ad hoc
speciale deputatus, subscriptor.

D I N I S

